

Baka István költő

Ebben a sorozatban olyan Tolna megyei, illetőleg a régióhoz valami módon kötődő embereket – művészeket, lelkészeket, közéleti szerepvállalókat és magányos farkasokat – mutatunk be, akikre érdemes figyelni, mert – akarva vagy akaratlanul – jelentős környezetformálók.

Hetvenes évek eleje. A gimnázium folyosóján lesem a lányokat. – Figyelj! – bök oldalba valaki. – Ó Baka István, a költő és egy szakállas, fiatal, szemüveges, köpcös tanárra mutat, aki papírokkal a hóna alatt orosz órára igyekszik. Ez az első képem róla, bár verseit már olvastam ekkor a „Tiszatáj”-ban.

Később édesanyám szállítja a híreket (akkoriban együtt dolgozott apukájával), így tudom meg, hogy Szegedre költöztek, s nem éltek bőségben, sőt nyomorogtak, hisz a gyermek beteg volt, a felesége GYES-en, s ő évekig képtelen volt írni a pokoli panelban. 1975-ben megjelent „Magdolna-zápor” című verseskötete. A „Kincskereső” szerkesztője lett. Az irodában élt reggeltől estig. Itt alkotta (szerkesztői munkája után)

verseit, itt születtek a prózai művek, a meg nem rendelt, s később a felkérésre készült fordításai is. Itt érték el, s innen ért el kiadókat, szerkesztőségeket, barátokat. Irodája zarándokhely lett Szegeden.

Szegeden él azóta is, s úgy tűnik révbe ért, hisz sorra jelentek, jelennek meg könyvei: a „Tűzbe vetett evangélium” 1981, a „Szekszárdi mise” 1984, a „Döbling” 1985, „A kisfiú és a vámpírok” 1988, az „Égtájak célkeresztjén” 1990, a „Beavatottak” 1990, a „Farkasok órája” 1992, s pár hónapja a „Sztyepan Pehotnij testamentuma”.

Elfogadott, olvasott, s hivatalosan is elismert költő lett, erről tanúskodik a Graves-díj, a József Attila-díj, a Weöres Sándor-díj, a Babits-émlékplakett, és a sok-sok eladott könyv is.

Raszkolnyikov éjszakái
Már elmerült az alkonyat
a csatornák piszkos vizében
Pétervárt a sugárutak
Kötéllal verik a sötétben.

Az éjszaka, csillagait
Vonszolva, mintha láncra volna,
Előbotorkál, s én a csörgő
Lombokat hallgatom szorongva.

A hold Pugacsov koponyája,
Repedt vigyorgás odafönn,
A mélyben bógés, kocsmalárma,
Baltaként rándul meg szívem.

Vak koldus a bérház sötétje,
Nyújtja az udvar tenyerét,
Fölötte csillagok kelése,
Fakad. Mert koldusarc az ég.

Vajon hogy lesz valaki az orosz költészet megszállott szerelmese, avatott tolmácsolója, s ír Sztyepan Pehotnij néven verseket?

Az egyetemi nyarakon kijárt a (akkor még) Szovjetunióba és ott nem a rendszerrel, amit nem szeretett, hanem az emberekkel, fiatalokkal találkozott, azokkal, akik kritikusszemmel nézték a körülöttük zajló eseményeket. Hozzájutott nálunk meg nem jelent, jelenhető könyvekhez, no és a „szamizdat” irodalomhoz is. Bár megtörtént az is, hogy ő adott barátai kezébe náluk még nyomtatásban ismerhetetlen műveket.

Azóta fordít többek között Brodskijt, Hodaszevicset, Tarkovszkijt, Cvetajevát, Szosznorát, eleinte magának, később felkérésre, s neve orosz megfelelője alatt, hisz Sztyepan Pehotnij magyarul annyit tesz Baka István, ír bravúros verseket.

Szekszárd. Mit jelent ennyi év távolából a szülőváros?

A gyermek- és serdülőkort, a nem szeretett általánost, s az imádott gimnáziumot. Az első máig ható szerelmet, a szülőhegyeket, a Korzót napernyős üzleteivel, a Sörkerttel, a Selymgyárat, a Fasort és a Sé-

det, mely hol szégyenlős erecske, hol hidakon átcsapó dühödő folyó.

Ma már más a város. A domboldalakat egyenbérházak takarják, a Sédén szemföldél, a központban túlméretezett épületek, s mindenféle „Tízemeletes kilövősilók: a munkaerő sorozatvetői”.

De ez mégiscsak Szekszárd, ahol rá- és visszaköszönnek. Itt áll a szülői ház, itt a Kertváros, s itt rántja magára a nap a hétrét görnyedt dombokat. E tájról szólnak prózai művei, s néha felbukkannak az ismerős helyek a vessorok között is.

Távol él ugyan, ám sohasem szakadt, szakadhatott el innen. S a város is keblére ölelte végre költő fiát, hiszen a „Farkasok órája” című verseskötetét a Tolna Megyei Könyvtár és Szekszárd Önkormányzata segítette világra, s idén megkapta a „Pro Urbe” díjat is.

Hodaszevics Párizsban
Lobog a tűz, de meleget nem ad,
Csak megmorog, mint vackáról a vad.

Lobog a lélek rozzant tűzhelyen,
Fölötte fortyog, fő a fürtelem.

A tálalón borospalack nyoma:
Azúr helyett glazúron glória.
Kátrányszími s klozettszag az égbolt
Csukd be a szád ablakát! Elég volt!

Hová lett Moszkva? Pétervár hava?
Gorkij Szolovkit jóváhagyta ma.
A moziban Chaplin bohóckodik...

E korszak semmitől sem ódzkodik.
Rút katlanából ránk borult a szenny.
Tedd le a tollad! Torkig ég a menny.

Szívet lánggal költő, Baka István költő. Köszönjük!
(A versek a „Sztyepan Pehotnij testamentuma” című verseskötet „Első Fűzet”-jéből valók.)
Dicső Zsolt

Baka István (középen) egy szekszárdi fró-olvasó találkozón